

İNSAN TİCARETİ İLE MÜCADELE; SORU VE CEVAPLAR

1) İnsan ticareti nedir?

“İnsan ticareti”, kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidi ile veya diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması anlamına gelir. İstismar terimi, asgari olarak, başkalarının fuşunun istismar edilmesini veya cinsel istismarın başka biçimlerini, zorla çalıştırmayı veya hizmet ettirmeyi, esareti veya esaret benzeri uygulamaları, kulluğu veya organların alınmasını içerecektir.

2) İnsan ticareti mağdurunun tanımı nedir?

Zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak veya esarete tabi kılmak ya da vücut organlarının verilmesini sağlamak maksadıyla; tehdit, baskı veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliğinden yararlanarak rızasını elde etmek suretiyle, tedarik edilen, ülkeye sokulan veya ülke dışına çıkarılan, kaçırılan bir yerden başka bir yere götürülen, sevk edilen veya barındırılan kişidir.

3) İnsan ticareti ile göçmen kaçakçılığı arasındaki temel farklar nelerdir?

İnsan ticaretinin gerçekleşmesi için mağdurların zorlanması, kandırılması söz konusuysen, göçmen kaçakçılığında esas olarak göçmenlerin rızası söz konusudur.

Göçmen kaçakçılığında yasadışı göçmen ile suç örgütü arasındaki ilişki çoğu zaman sınırın yasadışı yollardan geçilmesi ile sona ermekteyken, insan ticaretinde mağdur ile suç örgütü arasındaki ilişki mağdurun iradesi dışında devam etmektedir.

İnsan ticaretinde kişilerin istismarı söz konusuysen, göçmen kaçakçılığında istismar amacı yoktur.

Göçmen kaçakçılığı devlet aleyhine işlenen bir suç iken, insan ticareti kişiye karşı işlenen ve ağır insan hakları ihlallerine neden olan bir suçtur.

Göçmen kaçakçılığı her zaman sınırı aşan nitelik gösterirken, insan ticaretinin her zaman sınırı aşan özelliği yoktur.

4) İnsan ticareti ile göçmen kaçakçılığı arasında benzerlikler nelerdir?

Her iki olayda da suç mağdurlarının bir yerden bir yere nakli söz konusudur.

Her iki suç türünde de işlenen suç genel itibari ile sınır aşan bir karaktere sahiptir.

Her iki suç türünün de organize suç grupları tarafından işlendiği gözlemlenmektedir.

Her iki suç türünde de suçluların temel amacı mağdurlar üzerinden yasal olmayan maddi kazanç elde etmektir. Yani mağduru sömürmek söz konusudur.

5) İnsan ticaretine yol açan faktörler nelerdir?

1) İtici faktörler;

- a) Fakirlik
- b) İşsizlik
- c) Kadının sosyal ve ekonomik eşitsizliği
- d) Eğitimsizlik
- e) Aile içi şiddet
- f) Cinsiyete dayalı ayrımcılık
- g) Fırsat eşitsizliği
- h) Yaşanılan ülkedeki bölgesel ve kültürel farklılıklar
- i) Etnik uyuşmazlıklar
- j) İç savaşlar

2) Çekici faktörler;

- a) Hedef ülkedeki iş imkânları
- b) Eğitim fırsatları
- c) Hedef ülkedeki gelir düzeyinin yüksekliği
- d) Daha iyi yaşam vaadi

6) İnsan taciri kimdir?

İnsan taciri; zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak, esarete tabi kılmak, vücut organlarının verilmesini sağlamak gibi yollarla kişileri istismar amaçlı temin eden, kaçıran, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınmasını sağlayan kişidir.

7) İnsan ticareti suçu hangi aşamalardan geçerek oluşur?

- a) Tacirler tarafından potansiyel mağdurların belirlenmesi
- b) İş, para ve lüks yaşam vaadi ile ikna süreci
- c) Kaynak ülkeden hedef ülkeye ulaşım
- d) Hedef ülkede tacirler tarafından istismar sürecinin başlaması

8) T.C. Anayasasında zorla çalıştırma yasağı nasıl düzenlenmiştir?

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının “Zorla çalıştırma yasağı” başlıklı 18. maddesinde; “Hiç kimse zorla çalıştırılmaz. Angarya yasaktır.

Şekil ve şartları kanunla düzenlenmek üzere hükümlülük veya tutukluluk süreleri içindeki çalıştırmalar; olağanüstü hallerde vatandaşlardan istenecek hizmetler; ülke ihtiyaçlarının zorunlu kıldığı alanlarda öngörülen vatandaşlık ödevi niteliğindeki beden ve fikir çalışmaları, zorla çalıştırma sayılmaz.” şeklinde düzenlenmiştir.

9) Türk Ceza Kanunu’nda insan ticareti suçu nasıl düzenlenmiştir?

5237 sayılı Türk Ceza Kanununun “İnsan ticareti” başlıklı 80. maddesinde; “(1) Zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak veya esarete tâbi kılmak ya da vücut organlarının verilmesini sağlamak maksadıyla tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek suretiyle kişileri ülkeye sokan, ülke dışına çıkaran, tedarik eden, kaçırarak, bir yerden başka bir yere götüren veya sevk eden ya da barındıran kimseye sekiz yıldan on iki yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası verilir.

(2) Birinci fıkrada belirtilen amaçlarla girişilen ve suçu oluşturan fiiller var olduğu takdirde, mağdurun rızası geçersizdir.

(3) On sekiz yaşını doldurmamış olanların birinci fıkrada belirtilen maksatlarla tedarik edilmeleri, kaçırılmaları, bir yerden diğer bir yere götürülmeleri veya sevk edilmeleri veya barındırılmaları hallerinde suça ait araç fiillerden hiçbirine başvurulmuş olmasa da faile birinci fıkrada belirtilen cezalar verilir.

(4) Bu suçlardan dolayı tüzel kişiler hakkında da güvenlik tedbirine hükmolunur.” şeklinde düzenlenmiştir.

10) Türk Ceza Kanunu’na göre çocukların insan ticareti suçu mağduru olarak tanımlanabilmesi için hangi kriterler esas alınmaktadır?

On sekiz yaşını doldurmamış olan şahıslar, suça yönelik şikâyetlerine bakılmaksızın, Türk Ceza Kanununun 80 inci maddesi kapsamında maddede belirtilen maksatlarla tedarik edilmeleri, kaçırılmaları, bir yerden diğer bir yere götürülmeleri veya sevk edilmeleri veya barındırılmaları hallerinde insan ticareti suçuna ait araç fiillerden hiçbirine başvurulmuş olmasa da insan ticareti mağduru olarak tanımlanacaktır.

11) Tanımlama sürecinde çocuk mağdurlarla ilgili dikkat edilmesi gereken hususlar nelerdir?

İnsan ticaretinde hukuki olarak “çocuk” sıfatı taşıyan mağdurların tespit edilmesi durumunda titizlik gösterilerek, mevcut yasal prosedüre ek olarak çocuk konumundaki şahıslarla ilgili olarak yapılacak her türlü işlemde çocuğun “yüksek yararı” ilkesi gözetilerek özel önlemler alınacaktır. İnsan ticareti mağduru olarak tanımlanan çocuk ile ilgili işlemler, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu hükümlerine göre yürütülmektedir. Yaşça çocuk olma incelemesi devam eden mağdurlar, bu inceleme bitinceye kadar çocuk olarak kabul edilirler.

12) İnsan ticareti suçunun temel unsurları nelerdir?

a) Eylem: (Kişileri Ülkeye Sokmak, Ülke Dışına Çıkarmak, Tedarik Etmek, Kaçırarak, Bir Yerden Başka Bir Yere Götmek, Sevk Etmek, Barındırmak)

b) Araç: (Tehdit, Baskı, Cebir, Şiddet, Nüfuzu Kötüye Kullanmak, Kişiler Üzerinden Denetim Olanaklarından veya Çaresizliklerinden Yararlanmak)

c) Amaç: (Zorla Çalıştırmak, Hizmet Ettirmek, Fuhuş Yaptırmak, Esarete Tabi Kılmak, Vücut Organlarının Verilmesini Sağlamak)

13) Mağdurların tedavi ve sağlık giderleri nasıl karşılanmaktadır?

Bedensel ve ruhsal tedaviye ihtiyaç duyan insan ticareti mağdurları ile ilgili olarak; 05.12.2003 tarihli ve 2003/6565 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı Ekinde; “İnsan Ticareti Mağdur olduğu tespit edilen ve sağlık giderlerini karşılayacak durumda olmayan yabancı uyruklu hastalar, resmi sağlık kurum ve kuruluşlarınca sunulan sağlık hizmetlerinden yararlanmada, 08.01.2002 tarih ve 4736 sayılı Kanunun 1’inci maddesinin birinci fıkrası hükmünden muaf tutulmaları” karara bağlanmıştır.

14) Ülkemizin insan ticareti ile mücadele kapsamında taraf olduğu başlıca uluslararası anlaşmalar nelerdir?

Türkiye, 12 Aralık 2000 tarihinde Palermo’da imzaya açılan “Sınır Aşan Örgütlü Suçlarla Mücadele Sözleşmesi’ne Ek İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadınların ve Çocukların Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına ilişkin Protokol”ü 13 Aralık 2000 tarihinde imzalamıştır.

Söz konusu sözleşme ve protokolün TBMM’ce onaylanması, 30.01.2003 tarihli 4800 ve 4804 sayılı kanunlarla uygun bulunmuş ve 04.02.2003 tarihli Resmi Gazete’ de yayınlanarak iç hukukumuza dahil edilmiştir.

Ülkemiz, organize suçlar ve terörizmle mücadelede işbirliğini öngören çok sayıda Güvenlik İşbirliği Anlaşması imzalamış bulunmaktadır. Bu anlaşmaların tamamında insan ticaretiyle mücadelede işbirliğinin tesis edilmesine ilişkin hükümler bulunmaktadır. Bu doğrultuda; söz konusu anlaşmaların ilgili hükümlerine işlerlik kazandırmak amacıyla insan ticareti açısından kaynak teşkil eden ülkelerin (Moldova, Belarus, Ukrayna, Gürcistan, Kırgızistan) yetkili makamlarıyla işbirliği protokolleri imzalanmıştır.

“Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi” 16 Mayıs 2005 tarihinde imzalanmış, ancak yapılan anlaşmanın onaylanması için gereken uygun bulmaya ilişkin kanun henüz TBMM tarafından kabul edilmemiştir.

15) Ülkemizde insan ticareti suçuna ilişkin yürürlükte olan yasal düzenlemeler nelerdir?

- a) T.C Anayasası'nın 17 ve 18. maddeleri
- b) 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 80. maddesi
- c) 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu 135, 140, 202 ve 234. maddeleri
- d) 4817 sayılı “Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun”’a dayanılarak çıkarılan “Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliği”nin 7 ve 13. maddeleri
- e) 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun 16. maddesi,
- f) 4925 sayılı Kara Yolları Kanunu'na dayanılarak çıkarılan ‘Kara Taşıma Yönetmeliği’nin 12. maddesi,
- g) 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 22, 48, 49, 55, 108 ve 123. maddeleri
- h) 5682 sayılı Pasaport Kanunu
- i) 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu
- j) 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 88. maddesi

16) Mağdur olduğundan şüphelenilen kişi veya kişileri gören veya bu kişilerden haberdar olanlar ihbar ve şikâyetlerini nereye bildirir?

İnsan ticareti mağduru olduğundan şüphelenilen kişi ve kişilerden haberdar olan herkes yazılı, sözlü veya elektronik olarak 157 İnsan ticareti mağduru acil yardım ve ihbar hattını Türkiye'nin her yerinden sabit telefon ve cep telefonundan ücretsiz olarak arayabilir, 155 Polis imdat hattı, 156 Jandarma imdat hattı, valilik, kaymakamlık, sivil toplum kuruluşları ve cumhuriyet savcılıklarına ihbar edebilir.

17) 157 insan ticareti mağduru acil yardım ve ihbar hattı nedir? Çalışma usulleri nelerdir?

İnsan ticareti mağdurlarının kurtarılmasına destek sağlanması ve aynı zamanda insan ticareti riski altında bulunan muhtemel mağdurların bilgilendirilmesi amacıyla kurulmuş yardım hattıdır.

157 Acil yardım ve ihbar hattında çalışan görevliler 7 gün 24 saat sistemine göre çalışmaktadırlar. İhbar ve şikâyetler Türkçe, İngilizce, Rusça, Romence, Fransızca ve Bağımsız Devletler dillerinde alınmaktadır.

Yurtdışından 0090 312 157 11 22 nolu telefon ücretsiz olarak aranarak ihbar ve şikâyetler alınmaktadır.

18) İnsan ticareti mağduru ikamet izni nedir? Hangi sürelerle verilir, nasıl uzatılır ve iptal edilir?

İnsan ticareti mağduru olduğu veya olabileceği yönünde kuvvetli şüphe duyulan yabancılara, yaşadıklarının etkisinden kurtulabilmeleri ve yetkililerle iş birliği yapıp yapmayacaklarına karar verebilmeleri amacıyla valiliklerce verilen ikamet iznidir. 6458 sayılı

kanununun 48. maddesine göre; bu durumdaki kişilere valiliklerce otuz gün süreli ikamet izni verilir ve bu ikamet izninde, diğer ikamet izinlerinin verilmesindeki şartlar aranmaz.

6458 sayılı kanununun 49. maddesine göre; iyileşme ve düşünme süresi tanımak amacıyla verilen ikamet izni, mağdurun güvenliği, sağlığı veya özel durumu nedeniyle en fazla altışar aylık sürelerle uzatılabilir. Ancak, bu süreler hiçbir şekilde toplam üç yıl geçemez.

İnsan ticareti mağduru olduğu veya olabileceği yönünde kuvvetli şüphe bulunan yabancıların, kendi girişimleriyle suçun failleriyle yeniden bağ kurduklarının belirlendiği durumlarda ikamet izinleri iptal edilir.

19) İnsan ticareti mağdurunun durumu hakkında vatandaşı olduğu büyükelçilik veya konsolosluk yetkililerine bilgi verilebilir mi? Mağdurun yetkililerle iletişime geçme imkânı var mı?

Mağdurun rızası halinde vatandaşı olduğu ülkenin Büyükelçilik veya Konsolosluk yetkililerine bilgi verilebilir ve görüşebilme imkânı sağlanabilir.

20) İnsan ticareti mağdurunun insan tacirine tazminat davası açma hakkı var mıdır?

Mağdurların tacirlere tazminat davası açma hakkı vardır. Tazminat hem maddi hem de manevi zararlar için istenebilir. Mağdur böyle bir davayı tek başına, yasal temsilcisi ya da avukatı aracılığıyla açabilir.

21) Ruhsal yönden tedavi veya gözetime ihtiyacı olduğu doktor raporuyla tespit edilen mağdur hakkındaki uygulama nasıldır?

Mağdurun doktor raporuyla ruhsal yönden tedavi veya gözetime ihtiyacı olduğu tespit edildiğinde, tedavisinin yapılabilmesi için Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesine genel hükümlere göre sevk edilir.

22) İnsan ticaretine karşı ne tür önleyici tedbirler alınmaktadır?

İnsan ticareti ile mücadele alanında suçun önlenmesine yönelik tedbirler büyük önem arz etmektedir. Son yıllarda bilinçlendirme, eğitim ve farkındalık artırma faaliyetleri sayesinde özellikle çocuk ve gençler başta olmak üzere hassas grupların insan ticareti suçuna ilişkin bilgileri arttırılmaya çalışılmaktadır. Bilinçlendirme ve eğitim faaliyetleri, insan tacirlerinin hassas grupları kolay şekilde kandırarak tuzaklarına düşürmelerini engellemektedir.

Bu tedbirlerin başında ‘‘İnsan ticareti ile mücadelede kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi projesi’’ gelmektedir. Ayrıca ‘‘İnsan ticareti ile mücadelede Türkiye’nin çabalarına destek ve insan ticaretine konu kişilerin adalete erişimini teşvik projesi’’ kapsamında da insan ticaretini önleme ve bilinçlendirme faaliyetleri düzenlenmektedir. Bu projelerin yanında, ‘‘ulusal görev gücü’’ insan ticaretini önleme ve bilinçlendirme faaliyetleri yürütmektedir. Diğer taraftan, 157 İnsan ticareti mağdurları acil yardım ve ihbar hattı da önleyici tedbirler arasında sayılabilir. Son olarak ‘İnsan ticaretinin önlenmesi ve mağdurlarının korunması kanun tasarısı taslağı’ na ilişkin çalışmalar da devam etmektedir.